

KÜLÖNFÉLÉK.

Az U. I. T. felolvasó ülései. Az U. I. T. ez évben az első tudományos felolvasó ülését február 24-én tartotta, mely alkalommal Dr. Gál Kelemen Lázár István teológiáját és filozófiáját ismertette kéziratban maradt művei alapján. A multnak egy elfeledett részébe világított be s világossága derűjénél a külső egyházépítő Lázár Istvánban egy kora színvonalán álló teológust és filozófust is megismertünk, aki a Wolf és Leibnitz eszmevilágával termékenyítette meg a mi teológiánkat.

Második felolvasó ülésünk április 7-én volt, amely alkalommal Vári Albert „Kapcsolatok az erdélyi unitáriusok és hollandiai remonstránsok között“ címen tartott felolvasást, amelyben azokra a jótékony anyagi, szellemi és erkölcsi hatásokra mutatott rá, amelyek egyházunkra éppen a legválságosabb időkben származtak abból a testvéri kapcsolatból, amelyben mintegy 150 évig a hollandiai remonstránsokkal voltak elődeink. Mindkét felolvasás szellem-történetünk kimélyítéséhez jelentékenyen hozzájárult s a társaság tagjain kívül szép számu közönség hallgatta.

Dávid Ferenc emlékezete. Budapesten a Kelenföldön egy utcát az unitárius egyház alapítójának és első püspökének emlékezetére Dávid Ferenc-utcának neveztek el.

Betiltott egyházi lap. Az Erdélyi Ref. Egyházkerület Igazgatótanácsa a „Ref. Lelkészek Lapja“ c. lapot f. é. február 18-án tartott ülésében hozott határozattal betiltotta, mivel úgy találta, hogy a nevezett lap olyan szellemet terjeszt, mely „az egyházi hivatalos tekintélyt aláásni s az egyházi közéletet destruálni alkalmas és ennél fogva az egyházi élet rendjére és belső szellemére nézve veszélyes“.

Gyász hírek. *Özv. Borbély Lajosné* szül. *Becsky Rozália*, február hó 27-én, életének 85-ik, özvegyiségének 25-ik évében hosszas szenvedés után Tordán csendesen elhunyt. A kétszeri özvegyesség s az ezzel járó súlyos megpróbáltatások között is az édesanyjai érzés hitet és boldogságot varázsolt lelkébe. Önmagáról megfeledkezett, hogy annál több áldozatot hozhasson fiáért, akivel az Isten megáldotta. Avval a tudattal hunyhatta le szeméit, hogy édesanyjai önfeláldozó szeretete gazdag gyümölcsöket termett. Józán Miklós budapesti püspöki vikárius édesanyját gyászolja az elhunytban, akinek drága emlékéért családjával együtt kegyelettel őrizi.

Bölöni Tana Endre, életének 44-ik évében március hó 6-án Bölönben, hosszas szenvedés után jobblétre szenderült. Sem az ifjú szervezet, sem az erős akarat és az orvosi tudomány nem tudott megbirkózni a gyilkos kórral, amely derékban kettétört egy életet, amely még oly sokat várhatott volna ettől a világtól. A messze kiterjedt rokonsággal együtt osztozunk a vesztes fájdalomában.

Rádió és istentisztelet. Gyakran felvetődik az a kérdés, hogy azok a szép és magasztos istentiszteletek, amelyeket a rádió útján hallgatunk, kielégítik-e lelkünk vallásos szükségletét úgy, amint a különböző hangversenyek kielégítik művészi igényeinket? Vajjon a rádió nem teszi-e előbb-utóbb feleslegessé régi, megszokott istentiszteleteinket? A kath. istentiszteletről nem szólnak. Az annyira a templomhoz, oltárhoz, áldozáshoz s egyéb külsőséghez van kötve, hogy eme föltételek nélkül valódi istentisztelet nem lehetséges. De a protestáns istentisztelet egészen szellemi alapokon nyugszik. Az nincs bizonyos helyhez kötve. Az egyszerű családi otthont is templommá szentelheti a tagok áhitata és vallásos buzgósága. Az Istent az elzárt szoba titkos magányában s a természet magasztos templomában egyaránt megtalálja az, aki lélekben és igazságban keresi. Nem következhetik-e be hát az az állapot, hogy a hívek üresen hagyják a maguk egyszerű templomát s szűk keretek között mozgó istentiszteletét, hogy a rádió útján bekapcsolódjanak egy szép és művészi magaslaton járó, emelkedett szellemű istentiszteletbe? Ezt a kérdést az istentisztelet lényegéről alkotott felfogásunk dönti el. Az istentisztelet nem művészi produkció, ahol gyönyörködünk egy emelkedett hangú imádságban és végig hallgatunk egy szellemes egyházi beszédet, vagy mesteri orgonajátékot. Nem hangverseny, amely élvezetet nyújt s amely-

ben a hallgatóság teljesen passzív szerepre van ítélve. Az istentisztelet közös cselekmény, amelyet a pap és hívek együttes érzése, gondolkozása, vágya és eszménye emel istentiszteletté. A rádió útján hallgathatom a legnagyobb szónokok beszédjét, a legkiválóbb mesterek orgonajátékát, amelyek művészi igényeimet teljes mértékben kielégítik, de nem elégitik ki vallási igényeimet s nem ébresztik lelkemben azt az áhitatot, amelyet ébreszt a testvérlelkek közös imádsága, közös éneklése és az együttérző sziveknek összedobbanása. A rádió nem adja meg azt a meleg közvetlenséget, azt a lelki egységet, amely a szemek sugarából s a lelkek összetalálkozásából származik. Éppen azért üres illuzióban ringatná magát az, aki a rádión a legnagyobb gyönyörűséggel végighallgatott istentisztelet után elhithetné magával és másokkal azt, hogy ő istentiszteletet végzett. A rádiózás lehet tanulás, élvezet, szórakozás vagy bármi egyéb, de nem lehet istentisztelet, amely komoly lelki munka s a lekipásztor és a hívek személyes és közvetlen kapcsolatából táplálkozik.

Az emberi lélek világtörténelme. Kurt Breysig, az ismert német történetíró legújabb művében szokatlan tárgyat dolgozott fel: a lélek történetét, amely a világtörténelem legbensőbb és legmélyebb hordozója. Breysig négy lelki faktort különböztet meg: értelmet, képzeletet, akaratot és érzelmet. Ennek a négy tényezőnek új meg új kombinációi határozzák meg a népek sorsát. Mint a színpadon, hol az egyik, hol a másik lelki faktor lép előtérbe, majd pedig visszavonul és elmerül a másik három kórusában. Így az őskorban minden nép a *képzelőerő* igézete alatt áll. Ennek a helyét az ókorban a hallatlanul erős és szilárd theokráciák és monarchiák idején az *akarat* veszi át. A középkorban az *érzelem* dominál, a maradéktalan hitben épp úgy, mint a redkívül erős közösségi ösztönben, az újkorban pedig az *értelem* lendül előre, mint uralkodó lelki tényező a reformációban, a renaissance-ban, a felvilágosodott abszolutizmusban, a kezdődő kapitalizmusban és a tudomány kezdeteiben. Természetesen valamennyi lelki tényező túltengésének ellenhatása van; az ellenhatás Rousseau korszakával kezdődik és teljesen kibontakozik a francia forradalomban. A legújabb kor 1800 óta valamennyi lelki erő párhuzamos szereplését mutatja. Napoleon korában az akarat dominált, a romantika idején az érzelem, Bismarck és Cavour ideje az akarat ellenhatását mutatják. A modern kor a régiekkel ellentétben egyensúlyba hozza a különböző lelki törekvéseket: az állami és gazdasági imperializmust az akarat irányítja, az egyenlőségre törekvő szocializmust és pacifizmust az érzelem.

Nyilvános nyugtázás.

A Keresztény Magvetőre a multkori nyugtázás óta következő befizetések történtek:

Dr. Abrudbányay Géza (1930) részlet 200, Gálffy Zsigmond igazgató (1930) 250, Ürmösi Károly (1932) 100, Kisgyörgy Sándor (1932) 250, Kolozsvári Unitárius főgimn. könyvtára (1931) 300, Kovács Margit (1930) részlet 200, Dr. Sükösd Zsigmond (1930) 300, Boros Jenő (1931) 100, Kolozsvári egyház. (1931) 300, Br. Petrichevich Horváth Arthur (1927—28) részlet 300, Konopi Kálmánné (1931) részlet 200, Székelyderzs (1931) 250, Jánosfalva (1930) 300, Homoródmás (1932) 300, Homoródszentpál (1931) 300, Gyepes (1931) 300, Kelemen Imre (1930) 150, Vári Domokos (1929—1930) 600, Székelyudvarhely (1923—26) részlet 300, Péterffy Mihály (1931) 150, Kovács István (1930) 300, Bölöni Vilmos (1930) 325, Biró István (1930) 300, Gombási János (1927) 200, Komjátszeg (1925—27) részlet 350, Nagy Domokos (1931) 300, 73 lelkésztől az 1931. július—szeptember havi kongruából 6545, Dr. Lőrinczy István (1930—32) 800 leu. Tisztelettel kérem a hátralékok és az előfizetési díjak befizetését.

Kolozsvárt, 1932. április 11.

Hadházy Sándor,
pénztárnok.

